

TRANSPORTMINISTEREN

Dato 12. marts 2020
J. nr. 2019-7778

Frederiksholms Kanal 27 F
1220 København K

Telefon 41 71 27 00

Transportudvalget
Folketinget

Transportudvalget har i brev af 9. december 2019 stillet følgende spørgsmål (TRU alm. del). Spørgsmålet blev omdirigeret til min besvarelse den 13. december 2019, som jeg hermed skal besvare. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Carsten Kissmeyer (V).

Spørgsmål 192:

Vil ministeren redegøre for den lovmæssige hjemmel til statslig og kommunal ekspropriation? Ministeren redegørelse bedes indeholde et skema, der oplister alle mulige hjemler ved ekspropriation, deres lovgrundlag, hvilke myndigheder der gennem disse opnår kompetence til at træffe afgørelse om ekspropriation, samt i hvilke situationer de pågældende hjemler og kompetencer kan sættes i anvendelse.

Svar:

Hjemler til ekspropriation findes, foruden i Transport- og Boligministeriets lovgivning, i andre ministeriers lovgivning. Til brug for besvarelsen har Transport- og Boligministeriet derfor indhentet bidrag fra alle ministerier.

På baggrund af ministeriernes oplysninger vedlægges i bilag 1 oversigt over alle ekspropriationshjemler, herunder deres lovgrundlag, hvilke myndigheder der kan ekspropriere samt til, hvilke formål der kan eksproprieres. Oversigten indeholder både statslige, regionale og kommunale hjemler til ekspropriation. I oversigten er alene medtaget hjemler til fysisk at erhverve fast ejendom, f.eks. til opførelse af anlæg, ved ekspropriation.

Det bemærkes i den sammenhæng, at andre indgreb i visse situationer ligeledes kan være ekspropriative, f.eks. påbuds- eller forbudsbestemmelser eller pålæg af servitutter, men hvor der ikke fysisk erhverves ejendom. Hjemler af denne karakter er omfattende i dansk lovgivning og er således ikke medtaget i oversigten. I oversigten er heller ikke medtaget hjemler til fremrykket ekspropriation – også kaldet forlods overtagelse, da disse overtagelser beror på en frivillig anmodning fra lodsejer om at få overtaget sin ejendom. Frivillig anmodning om overtagelse udgør pr. definition ikke tvangsmæssig afståelse (ekspropriation).

Det bemærkes endvidere, at flere anlægslove indeholder udtrykkelig hjemmel til at ekspropriere i forbindelse med anlægsprojekterne, hvorimod der i andre anlægslove ikke fremgår udtrykkelig ekspropriationshjemmel, men alene i bemærkningerne henvises til, at der eksproprieres efter den almindelige hjemmel,

f.eks. jernbanelovens § 30. Disse ekspropriationshjemler er alene medtaget i oversigten i de tilfælde, hvor anlægsprojekterne fortsat er aktuelle, dvs. endnu ikke er afsluttet, og hvor der fremgår en udtrykkelig ekspropriationshjemmel i selve anlægsloven.

Side 2/15

Endeligt bemærkes, at ved alle ekspropriationer, uanset om de er kommunale, regionale eller statslige, skal grundlovens § 73 overholdes. Det følger af grundlovens § 73, stk. 1, at ingen kan tilpligtes at afstå sin ejendom, uden hvor almenvellet kræver det, samt at ekspropriation kun kan ske ifølge lov og mod fuldstændig erstatning. Der henvises i øvrigt til justitsministerens besvarelse af TRU alm. del spørgsmål 191, samling 2019-20, herom.

Med venlig hilsen

Benny Engelbrecht

Bilag 1. Oversigt over hjemler til ekspropriation

Hjemmel til ekspropriation	Myndigheder med kompetence til at ekspropriere	Formål der kan eksproprieres til
Erhvervsministeriet		
Planlovens § 47	Kommunalbestyrelsen.	Når det er nødvendigt til virkeliggørelse af en lokalplan og for varetagelse af almene samfundsinteresser, jf. § 47, stk. 1.
Elsikkerhedslovens § 27	Sikkerhedsstyrelsen.	Der kan gives tilladelse til ekspropriation til elektriske anlæg for produktion, transmission, distribution og lagring af elektrisk energi, jf. § 27. Det fremgår af lovbemærkningerne til bestemmelsen, at der gives ekspropriationstilladelse til nyanlæg, til udvidelse og ændring af bestående elforsyningsanlæg, til sikring af et sådant anlægs fortsatte beståen, til nødvendige supplerende foranstaltninger samt af hensyn til udnyttelse, betjening, sikker funktion og hensigtsmæssig drift af anlæggene. Der kan være tale om produktionsanlæg, transformerstationer, omformerstationer, lagerpladser, affaldspladser samt over- og underjordiske ledningsanlæg med tilhørende master og andet tilbehør.
§ 15 i Lov om testcentre for store vindmøller ved Høvsøre og Østerild	Erhvervsministeren (ministerens kompetence er delegeret til Erhvervsstyrelsen).	Når det er nødvendigt for etablering og drift af testcentre, herunder til nødvendigt nyanlæg, udvidelse og ændring af bestående anlæg og nødvendige supplerende foranstaltninger, herunder ret til adgang til en ejendom i måleområdet for at foretage tekniske målinger eller for at pleje naturarealer af hensyn til driften af testcentre. Ekspropriation kan endvidere ske til rydning af beplantning, jf. § 8, stk.1. Der kan desuden eksproprieres fast ejendom, eksproprieres til rydning af beplantning og pålægges faste ejendomme rådighedsindskrænkninger med henblik på gennemførelse af kompensationsforanstaltninger efter § 2 b, jf. § 15, stk. 2. Når det er nødvendigt for at begrænse støjbelastningen fra vindmøller omkring møllerne på testcentre. Erhvervsministeren kan tillige ekspropriere vindmøller syd for Fjaltring, når det er nødvendigt, for at Testcenter Høvsøre kan overholde støjgrænserne for støjfølsom arealanvendelse i vindmøllebekendtgørelsen, jf. § 15, stk. 3.
Forsvarsministeriet		
§§ 1 og 2 i lov om ekspropriation i militære øjemed	Forsvarsministeren eller en kommune med forsvarsministerens samtykke, jf. § 1.	Bebygget eller ubebygget ejendom, der i henhold til den til enhver tid gældende forsvarsordning skal bruges til oprettelse eller udvidelse af anlæg til landets forsvar, herunder til mandskabets garnisone-

		<p>ring og uddannelse samt til materiellets og beholdningernes fremskaffelse og oplagring, kan af forsvarsministeren, eller af en kommune med forsvarsministerens samtykke, erhverves ved ekspropriation.</p> <p>Ekspropriation kan ske til eje eller brug, herunder således at der kun erhverves en begrænset rettighed over den pågældende ejendom, jf. § 1.</p> <p>Ekspropriationer til de af nærværende lov omfattede formål finder sted efter reglerne i forordning af 5. marts 1845, jfr. lov nr. 6 af 10. januar 1928 om tillæg til samme, jf. § 2.</p>
§ 1 i lov om tilvejebringelse af befordringsmidler til det militære forsvar og civilforsvaret	Forsvarsministeren fastsætter nærmere regler for udpegning og udskrivning af de befordringsmidler, der er nævnt i § 1, stk. 1, jf. § 2.	<p>Ejere af befordringsmidler af enhver art (motorkøretøjer, luftfartøjer, flydende materiel m.v.) er forpligtet til at stille disse til rådighed for det militære forsvar og civilforsvaret i tilfælde af krig eller krise samt ved mønstringer eller øvelser af særlig art, jf. § 1, stk. 1.</p> <p>Udskrivning efter stk. 1 kan ske til eje eller til brug, jf. § 1, stk. 2.</p> <p>Befordringsmidler, jf. stk. 1, kan udpeges og synes i fredstid, jf. § 1, stk. 3.</p>
§ 3 i lov om etablering af udbygget radarovervågning af Danmarks farvandsområder	Forsvarsministeren, jf. § 3.	Forsvarsministeren bemyndiges til at gennemføre eventuelle ejendomserhvervelser ved ekspropriation for at skaffe de til opstillingen af masterne nødvendige anlægsarealer og vedadgange, jf. § 3.
Beredskabslovens § 38	Forsvarsministeren eller den, ministeren bemyndiger dertil, jf. § 38, stk. 1, 2 og 4.	<p>Forsvarsministeren eller den, ministeren bemyndiger dertil, kan til brug for redningsberedskabet iværksætte ekspropriation af privat ejendom, herunder befordringsmidler, jf. § 38, stk. 1.</p> <p>Vedkommende minister kan iværksætte eller for så vidt angår ikkestatslige foranstaltninger tillade, at der iværksættes ekspropriation af fast ejendom til brug for udførelsen af opgaver inden for beredskabet, jf. § 38, stk. 2.</p> <p>Ved ekspropriation kan der erhverves ejendomsret eller brugsret eller pålægges rådighedsindskrænkninger, jf. § 38, stk. 3.</p> <p>Under krise eller krig kan forsvarsministeren eller den, ministeren bemyndiger dertil, uden retskendelse iværksætte beslaglæggelse med henblik på ekspropriation, jf. § 38, stk. 4.</p>
Forsvarslovens § 17	Forsvarsministeren, jf. § 17, stk. 1.	Under krig eller andre ekstraordinære forhold kan forsvarsministeren

		<p>1) uden retskendelse træffe foranstaltninger som omhandlet i grundlovens § 72 over for telefonsamtaler, postforsendelser og anden kommunikation,</p> <p>2) regulere og kontrollere sejlads og fiskeri inden for dansk søterritorium og uden for dette udøve kontrol med danske skibes sejlads og</p> <p>3) regulere og kontrollere lufttrafik inden for dansk luftrum og uden for dette udøve kontrol med danske flys lufttrafik, jf. § 17, stk. 1.</p> <p>Under de forhold, der er nævnt i stk. 1, skal borgerne mod fuld erstatning stille deres ejendom til rådighed for landets forsvar efter regler, der fastsættes af forsvarsministeren. Erstatningen fastsættes efter tilsvarende regler, som er indeholdt i beredskabsloven, jf. § 17, stk. 2.</p>
§ 11 i lov om beskyttelsesrum	Indenrigs- og sundhedsministeren (nu forsvarsministeren), jf. §§ 8 og 9.	<p>Indenrigs- og sundhedsministeren kan bestemme, at kommunalbestyrelsen under krise eller krig skal klargøre offentlige beskyttelsesrum, jf. § 8, stk. 1.</p> <p>Indenrigs og sundhedsministeren kan fastsætte regler om, at sikringsrum under krise eller krig skal klargøres til beskyttelsesrum. Indenrigs- og sundhedsministeren kan herunder fastsætte, at beskyttelsesrummet skal sikres mod gas og sprængstykker m.v., jf. § 8, stk. 2.</p> <p>Indenrigs- og sundhedsministeren kan fastsætte regler om, at der i nye og bestående bygninger og anlæg under krise eller krig skal indrettes supplerende rum til beskyttelse, jf. § 9.</p> <p>Kommunalbestyrelsen afholder udgifterne til opførelse, vedligeholdelse, drift og klargøring af offentlige beskyttelsesrum, jf. dog § 4 a, jf. § 11, stk. 1.</p> <p>Ejeren af en bygning eller et anlæg, hvori der er indrettet offentlige beskyttelsesrum, har ret til erstatning for det tab, ejeren lider ved, at rummene tages i brug som beskyttelsesrum. I mangel af mindelig overenskomst fastsættes erstatningen efter § 38 i beredskabsloven. Udgiften afholdes af kommunalbestyrelsen, jf. § 11, stk. 2.</p>
Justitsministeriet		
§ 1 i Lov om Ekspropriation til Formaal vedrørende Rets-, Politi- og Fængselsvæsenet	Justitsministeren, jf. § 1.	Ekspropriation af private tilhørende grunde og bygninger kan ske til opførelse, udvidelse eller indretning af bygninger til rets-, politi- eller fængselsvæsenet eller til tilvejebringelse af de nødvendige arealer for disse, jf. § 1.
Kirkeministeriet		
§ 10 i lov om folkekirkens kirkegårde og kirkebygninger	Kirkeministeren.	Jord til kirkegårdens udvidelse eller til anlæg af nye kirkegårde eller hjælpekirkegårde, herunder også

		anlæg af kirkegårde for valgmenigheder med egen kirke, samt arealer til parkering, adgangsveje m.v. kan erhverves ved ekspropriation, der anordnes af kirkeministeren efter de i forordning af 23. april 1845 givne regler.
§ 47 i lov om folkekirkens kirkegårde og kirkebygninger	Kommunalbestyrelsen efter indhentet erklæring fra Styrelsen for Patientsikkerhed.	Kan ske til begravelse af krigsdøde.
Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet		
Varmeforsyningslovens § 16	Kommunalbestyrelsen.	Der kan ske ekspropriation efter varmforsyningslovens § 16, hvis det er af væsentlig betydning for etableringen af rørledninger og varmforsyningsanlæg, der er nødvendige for et godkendt kollektivt varmforsyningsanlæg, samt for fordelings- og distributionsanlæg, der er nødvendige for naturgasforsyning til andre formål end rumopvarmning.
Gravelovens § 1	Energistyrelsen.	Med henblik på nedgravning af kabler og opsætning af tilhørende faciliteter til brug for elektroniske kommunikationsnet eller -tjenester, der indgår i offentlige elektroniske kommunikationsnet. Ekspropriation kan ske til nyanlæg, udvidelse og ændring af nedgravede kabler og tilhørende faciliteter til brug for elektroniske kommunikationsnet eller -tjenester.
Rørledningslovens § 4	Klima-, energi- og forsyningsministeren.	Til, i det nødvendige omfang, etablering af rørledningen (rørledning med tilhørende pumpe- og terminalfaciliteter til transport af råolie og kondensat, der er anlagt fra det danske kontinentalsokkelområde i Nordsøen til Fredericia) ved, at der iværksættes ekspropriation vedrørende fast ejendom.
Naturgasforsyningslovens § 55	Klima-, energi- og forsyningsministeren.	Etablering og drift af transmissionsanlæg på gasområdet, jf. § 55, stk. 1. Etablering og drift af opstrømsanlæg på gasområdet, jf. § 55, stk. 2. Etablering og drift af tilslutninger på biogasopgrædningsanlæg på gasområdet, jf. § 55, stk. 3.
Undergrundslovens § 36	Klima-, energi- og forsyningsministeren (ministerens kompetence kan delegeres til Energistyrelsen og andre statslige myndigheder, jf. § 37).	Til, i det nødvendige omfang tillade, at iværksætte ekspropriation af fast ejendom med henblik en hensigtsmæssig anvendelse og udnyttelse af Danmarks undergrund og af dens naturforekomster. Dette omfatter, efter undergrundslovens § 1: 1) forundersøgelse, efterforskning og indvinding af råstoffer i undergrunden, som ikke har været undergivet privatøkonomisk udnyttelse her i landet før den 23. februar 1932, 2) anvendelse af undergrunden til lagring eller andre formål end indvinding af råstoffer, 3) videnskabelige undersøgelser af undergrunden af betydning for den under nr. 1 og 2 nævnte virksom-

		<p>hed og</p> <p style="text-align: right;">Side 7/15</p> <p>4) beredskab vedrørende tilstødende olie- og naturgasrørledningsanlæg, separationsfaciliteter og terminalanlæg for råolie til sikring af samfundets forsyning af kulbrinter</p> <p>Ved kortvarige undersøgelser med henblik på gennemførelse af de af loven omfattede foranstaltninger kan klima-, energi- og forsyningsministeren tillade, at disse gennemføres på fremmed ejendom, selv om det måtte medføre skade eller ulempe, mod fuld erstatning herfor.</p>
Mastelovens § 15	Energistyrelsen.	Med henblik på at sikre adgang til udnyttelse af arealer, hvorpå der kan opsættes master eller antennesystemer til radiokommunikationsformål, eller med henblik på opførelse af bygninger til udstyr til brug for master eller antennesystemer til radiokommunikationsformål, jf. § 15, stk. 1. Ekspropriation kan ske til nyanlæg, udvidelse, ændring eller udskiftning af bestående anlæg og til nødvendige supplerende foranstaltninger, herunder til etablering af fornødne adgangsveje m.v.
Kulturministeriet		
Bygningsfredningslovens § 33 a, stk. 1-3	Kulturministeren.	Kulturministeren kan i særlige tilfælde ekspropriere fredede bygninger, der tilhører private, når ekspropriation er nødvendig for at forhindre, at væsentlige fredningsværdier går tabt.
Museumslovens § 27, stk. 8	Kulturministeren.	<p>Den arkæologiske kulturarv omfatter spor af menneskelig virksomhed, der er efterladt af tidligere tider. Dvs. strukturer, konstruktioner, bygningsgrupper, bopladser, grave, gravpladser, flytbare genstande, monumenter og den sammengæng hvori disse spor er anbragt.</p> <p>Finder kulturministeren, at det pågældende fortidsminde, jf. ovenfor, bør bevares på stedet for eftertiden, kan kulturministeren erhverve fortidsmindet og eventuelt det omkringliggende areal. Erhvervelsen kan ske ved ekspropriation efter reglerne i lov om fremgangsmåden ved ekspropriation vedrørende fast ejendom.</p>
Miljø- og Fødevarerministeriet		
Miljøbeskyttelseslovens § 58	<p>Kommunalbestyrelsen, jf. § 58, stk. 1.</p> <p>Godkendelses- henholdsvis tilsynsmyndigheden, jf. § 58, stk. 2 (Kommunalbestyrelsen eller staten, herunder Miljøstyrelsen).</p>	Kan ske til fordel for spildevandsanlæg og offentligt ejede affaldshåndterings- og deponeringsanlæg, og anlæg for håndtering af udvindingsaffald, der skal etablere monitoringsboringer med henblik på grundvandmonitoring eller foretage prøveboringer.
Vandforsyningslovens §§ 37-40	Kommunalbestyrelsen, jf. § 40, stk. 1.	Kan ske med henblik på vandindvinding til fordel for almen eller ikke almen vandforsyning.

		Side 8/15
	Miljøministeren, jf. § 40, stk. 2 (ministerens kompetence er delegeret til Miljøstyrelsen).	
Vandløbslovens § 71	Vandløbsmyndigheden (Kommunalbestyrelsen er vandløbsmyndighed, jf. § 7, stk. 1).	Kan ske til gennemførelse af foranstaltninger efter vandløbsloven. (primært afledning af vand, navnlig overfladevand, spildevand og drænvand, blandt andet jordomlægninger, ekspropriation af jord til digeanlæg, stiftelse af ledningsservitutter, nedlægning af opstemningsanlæg, der hviler på særlig adkomst.)
Kystbeskyttelseslovens § 6	Kommunalbestyrelsen, jf. § 6, stk. 1.	Kan ske til gennemførelse af kystbeskyttelsesforanstaltninger i projekter igangsat efter lovens § 1 a. (dvs. kommunale fællesprojekter om foranstaltninger såvel på kysten (strandbredder) som nær kysten (søterritoriet)). Bestemmelsen gælder kun, når der er tale om beskyttelse af flere ejendomme.
Kystbeskyttelseslovens § 6 a	Miljøministeren, jf. § 6 a (efter delegation: Naturstyrelsen, herunder Kystdirektoratet eller andre statslige myndigheder).	Kan ske til gennemførelse af kystbeskyttelsesforanstaltninger efter lovens § 2 b. (dvs. at der ved en kyst skal udføres kystbeskyttelsesforanstaltninger med staten som bygherre).
Tøndermarsklovens § 33	Kommunalbestyrelsen, jf. § 33, stk. 1.	Kan ske i forbindelse med anlægs- og istandsættelsesarbejder med henblik på en forbedring af vandforsyningen i skelgrøfter i Ny Frederikskog, Gammel Frederikskog og Rudbøl Kommunalbestyrelsen forestår projektering og udførelse af de arbejder, staten ønsker iværksat. Indebærer f.eks. begrænset ret til: placering af stemmeværker, ekstraordinær oprensning af kanaler og grøfter, midlertidigt at anvende arealer til arbejdsplads, oplagsplads el.lign., færdselsrettigheder, der er nødvendige for anlæggets gennemførelse.
Vandplanlægningslovens § 34	Miljøministeren, jf. § 34, stk. 1 (efter delegation: miljøstyrelsen).	Kan ske med henblik på udførelse af overvågning af overfladevandets og grundvandets tilstand og de beskyttede områder, jf. § 31. (f.eks. overvåger Miljøstyrelsen efter bestemmelsen overfladevandets og grundvandets tilstand og de beskyttede områder, udarbejder programmer for overvågning af overfladevandets og grundvandets tilstand og for overvågning af beskyttede områder (f.eks. drikkevandsforekomster/Natura 2000-områder) og udarbejder et sammenhængende og overordnet overvågningsnet inden for hvert vanddistrikt).
Råstoflovens § 27	Regionsrådet, jf. § 27, stk. 1.	Kan ske for så vidt angår fast ejendom, der ikke tilhører staten, og rettigheder herom, når det er af væsentlig betydning for at realisere en planlægning til fremme af lovens formål, jf. § 1.
Jordforureningslovens § 22	Regionsrådet, jf. § 22, stk. 2 og 4.	Kan ske til gennemførelse af projekter anført på oversigten over den offentlige indsats, jf. § 18, og til fordel for en almen vandforsyning, der vil gennemføre projekter med henblik på at sikre nuværende eller

		fremtidig vandindvinding, uanset om de pågældende arealer indgår i oversigten, jf. § 18.
Naturbeskyttelseslovens § 60	Miljøministeren, jf. § 60, stk. 1, og efter bemyndigelse kommunalbestyrelsen for så vidt angår genopretning af vådområder og ådale, som skal medvirke til at forbedre vandmiljøet, jf. § 60 a, stk. 1. Kommunalbestyrelsen, jf. § 60, stk. 3.	Kan ske i landzone eller sommerhusområder, når det er af væsentlig betydning at råde over ejendommen for at gennemføre (naturgenopretning/bevaring eller friluftspjækter) på grundlag af en planlægning til fremme af lovens formål, herunder genopretning af vådområder og ådale, som skal medvirke til at forbedre vandmiljøet. Kommunalbestyrelsen kan ekspropriere ejendom, når det er af væsentlig betydning for at realisere Natura 2000-planen.
Skovlovens § 23	Miljøministeren, jf. § 23 (efter delegation: Miljøstyrelsen).	Kan ske når det er af væsentlig betydning for at realisere Natura 2000-skovplanen.
§ 5 i Lov om Skjern Å Naturprojekt	Miljøministeren, jf. § 5, stk. 3.	Kan ske når det er nødvendigt for gennemførelse af projektet.
§ 6 i Lov om projektering og anlæg af et vildsvinehegn langs den dansk-tyske landegrænse	Miljøministeren, jf. § 6, stk. 1 (efter delegation: Naturstyrelsen eller anden statslig myndighed, jf. § 7, stk. 2).	Kan ske for at erhverve de arealer og ejendomme m.v., herunder i form af rettigheder og servitutter, der er nødvendige for projekteringen, anlægget og vedligeholdelsen af vildsvinehegnet.
Transport- og Boligministeriet		
Byfornyelseslovens § 45	Kommunalbestyrelsen, jf. § 45, stk. 1.	Helt eller delvis afståelse af private bygninger mod erstatning. Kan kun ske med henblik på nedrivning af bebyggelse og kun, såfremt nedrivningen er nødvendig for at gennemføre en friarealbeslutning, jf. § 39, jf. § 45, stk. 1, 1. og 2. pkt. Afståelse af private rettigheder over ejendomme mod erstatning. Kan kun ske såfremt det er nødvendigt for at gennemføre en friarealbeslutning, jf. § 39, jf. § 4, stk. 1, 3. og 4. pkt.
Byfornyelseslovens § 75 a, stk. 4, nr. 2	Kommunalbestyrelsen, jf. § 75 a, stk. 4.	Hvis et påbud efter § 75 a, stk. 1, ikke efterkommes inden for den fastsatte frist, kan kommunalbestyrelsen forlange, at ejendommen med henblik på afhjælpning af de kondemnabile forhold helt eller delvis skal afstås mod erstatning, jf. § 75 b, stk. 6. Det følger af bemærkningerne til bestemmelsen, at afståelse vil være ekspropriation efter grundlovens § 73.
Byfornyelseslovens § 77, stk. 5	Kommunalbestyrelsen, jf. § 77, stk. 1.	Samtidig med eller efter, at der er nedlagt forbud efter § 76, stk. 1, kan kommunalbestyrelsen give ejeren påbud om at lade bygningen eller en del af denne nedrive og grunden ryddeligøre, jf. § 76, stk. 2, 1. pkt. Ved påbud om nedrivning har ejeren ret til fuld erstatning med fradrag efter almindelige erstatningsretlige principper for eventuelle økonomiske fordele som følge af nedrivningen samt til at få dækket rimelige til nedrivning af bygningen og ryddeligørelse af

		grunden. Ejeren har dog ikke ret hertil, når nedrivning påbydes, fordi det kondemnerede efter forbuddets ikrafttræden forvolder ulempe for de omboende eller andre, der opholder sig eller færdes i nærheden, jf. § 76, stk. 5.
Luftfartslovens § 58 a	Transportministeren, jf. § 58 a.	Transportministeren kan delt eller delvis overtage flyvepladser, der er af vital betydning for Danmarks nationale og internationale trafikforbindelser, for at sikre, at flyvepladsen til enhver tid kan opfylde Danmarks behov for nationale og internationale trafikforbindelser ved at kunne tilbyde den i § 57, stk. 2, nr. 6, beskrevne nødvendige kapacitet, jf. § 58 a. Det følger af lovbemærkningerne til bestemmelsen, at overtagelse af flyvepladsen kun vil ske i helt ekstraordinære situationer, hvor væsentlige samfundsmæssige interesser på trafikområdet nødvendiggør det, samt at overtagelse kun kan ske i de situationer, hvor et mindre indgribende indgreb ikke vurderes at være tilstrækkeligt.
Luftfartslovens § 61	Transportministeren ved ekspropriation til statslige anlæg. Kommunalbestyrelsen ved ekspropriation til ikke-statslige anlæg. Ekspropriation til ikke-statslige anlæg kræver tilladelse fra transportministeren, jf. § 61, stk. 2.	Kan ske til anlæg af flyvepladser, til etablering af andre luftfartsanlæg, til sikring af lufttrafikken, til udvidelse og ændring af bestående anlæg, til sikring af sådanne anlægs fortsatte beståen, til nødvendige, supplerende foranstaltninger samt med henblik på udnyttelse, betjening, sikring, synlighed og drift på hensigtsmæssig måde af nævnte anlæg, herunder til etablering af fornødne adgangsveje, oplagspladser, garager, værksteder, hangarer, tjenesteboliger, administrationsbygninger og sikringsanlæg, og til gennemførelse af beslutninger, der er truffet efter § 67, jf. § 61, stk. 1.
Luftfartslovens § 65, stk. 4, jf. § 61	Transportministeren, jf. § 65, stk. 4 (ministerens kompetence er delegeret til Trafik-, Bygge- og Boligstyrelsen).	Findes der på de i § 65, stk. 1-3, omhandlede arealer ved planens godkendelse luftfartshindringer, der overskrider de på planen angivne højder, afgør transportministeren, hvorvidt hindringen skal kræves fjernet eller afmærket. Gennemførelsen af de foranstaltninger, som er fundet påkrævet, sker om fornødent ved ekspropriation i overensstemmelse med reglerne i § 61, jf. § 65, stk. 4.
Luftfartslovens § 67	Transportministeren efter forhandling med forsvarsministeren, jf. § 67, stk. 1 (ministerens kompetence er delegeret til Trafik-, Bygge- og Boligstyrelsen).	Hindringer, som ligger uden for de for flyvepladser godkendte planers område, men som ved deres højde skønnes at frembyde fare for lufttrafikkens sikkerhed, kan forlanges fjernet eller afmærket af Trafik-, Bygge- og Boligstyrelsen, jf. § 67, stk. 1.
Luftfartslovens § 68	Transportministeren efter forhandling med forsvarsministeren, jf. § 68, stk. 1 (ministerens kompetence er delegeret til Trafik-, Bygge- og Boligstyrelsen).	Mulighed for at forbyde anbringelsen og benyttelsen af, eventuelt kræve ændret eller fjernet, mærker, lys eller lydanlæg, anlæg, der udsender radiobølger, eller andre indretninger, for så vidt de udsætter luftfartens sikkerhed for fare, jf. § 68, stk. 1.
Jernbanelovens § 30	Transportministeren, jf. § 30,	Kan ske til statslige anlæg, når det er nødvendigt af

	stk. 1 og 3.	<p>hensyn til almenvellet, jf. § 30, stk. 1, 15</p> <p>Kan for så vidt angår ikkestatslige anlæg, ske til</p> <ol style="list-style-type: none">1) nyanlæg af jernbaner,2) udvidelse eller ændring af eksisterende jernbane-anlæg,3) nyanlæg, udvidelse eller ændring af veje i forbin-delse med anlæg efter nr. 1 og 2,4) sikring og regulering af færdslen ved krydsning mellem veje og jernbaner,5) vedligehold af jernbaneanlæg, nødvendige supple-rende foranstaltninger og fyldtagning,6) foranstaltninger af hensyn til udnyttelse, betje-ning, sikring, synlighed og drift på hensigtsmæssig måde af de anlæg, der er nævnt i nr. 1-5, herunder til etablering af fornødne adgangsveje, arbejdsarealer, garager, værksteder, administrationsbygninger, signaler, kørestrømsanlæg og sikringsanlæg7) klimarelaterede afværgeforanstaltninger, herun-der ved etablering af regnvandsbassiner, kontrolle-rede oversvømmelser og etablering og vedligeholdel-se af dræn- og afvandingsanlæg samt sikring af grundvand, eller8) nyanlæg, ændring eller vedligehold af master og dertilhørende tekniske anlæg til brug for mobil- og internetdækning i tog, jf. § 30, stk. 2, jf. stk. 1. <p>Transportministeren kan pålægge ejendomme servi-tutter, herunder om eldrift, med heraf følgende rådighedsindskrænkninger, ved ekspropriation, jf. § 30, stk. 3.</p>
Vejlovens §§ 96-98	Vejmyndigheden, jf. § 96. Transportministeren er vejmyndighed for statsvejene, jf. § 6, stk. 1. Kommunalbestyrelsen er vejmyndighed for kommune-vejene, jf. § 7.	<p>Kan ske til offentlig vej eller sti, når det er nødven-digt af hensyn til almenvellet, jf. § 96, 1. pkt.</p> <p>Kan ske til private veje og stier når det er nødvendigt på grund af</p> <ol style="list-style-type: none">1) anlægsarbejder m.v. på offentlig vej, jf. lovens §§ 48 og 97,2) beslutninger om oprettelse eller benyttelse af adgange til offentlige veje, jf. lovens § 50, stk. 4, § 54, og § 56, stk. 1, eller3) beslutninger om vejadgang på grund af nedlæg-gelse af offentlige veje, jf. § 96, 2. pkt. <p>Kan ske til nyanlæg, udvidelse og ændring af bestå-ende anlæg, tilbehør og nødvendige supplerende foranstaltninger, jf. § 97, stk. 1.</p> <p>Kan ske af hensyn til udnyttelse, betjening, sikring, synlighed, beskyttelse og drift af vejen. Til statslige vejanlæg kan det desuden ske til supplerende anlæg, når beliggenheden i tilknytning til vejen er af særlig</p>

		<p>betydning for trafikanterne, jf. § 97, stk. 2.</p> <p>Der kan</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) erhverves ejendomsret til arealer, bygninger og indretninger, der er fast knyttet til disse, samt tilbehør hertil, 2) endeligt eller midlertidigt pålægges indskrænkninger i ejerens rådighed, 3) erhverves ret til at udøve en særlig råden over den faste ejendom og 4) endeligt eller midlertidigt foretages begrænsninger i, erhverves eller ophæves brugsrettigheder, servitutrettigheder eller andre rettigheder over den faste ejendom, jf. § 98, stk. 1.
Privatvejslovens § 29	Kommunalbestyrelsen, jf. § 29, stk. 1 og 2.	<p>I forbindelse med vejudlæg kan kommunalbestyrelsen pålægge servitut om fri oversigt efter § 27, stk. 2, nr. 8, ved ekspropriation, jf. § 29, stk. 1, 1. pkt. Kommunalbestyrelsen kan også pålægge sådan servitut, hvis kommunalbestyrelsen selv foretager vejudlægget, jf. § 29, stk. 1, 2. pkt.</p> <p>Ved udstykning m.v. efter § 32, stk. 1, kan kommunalbestyrelsen pålægge ejendomme servitutter om fri oversigt med henblik på at sikre oversigtsforholdene som nævnt i § 32, stk. 2 og 3, ved ekspropriation, jf. § 29, stk. 2.</p>
Privatvejslovens § 72, stk. 3	Kommunalbestyrelsen, jf. § 72, stk. 3.	<p>Omlægning eller fremskafning af vejadgang i forbindelse med nedlæggelse af privat fællesvej kan gennemføres ved ekspropriation, jf. § 72, stk. 3, første pkt.</p> <p>Vejadgang kan fremskaffes gennem vejudlæg og tildeling af vejret til det udlagte vejareal eller gennem tildeling til en anden privat fællesvej efter reglerne i kapitel 8, jf. § 72, stk. 3, sidste pkt.</p>
§ 20 i Lov om Sund og Bælt Holding A/S	Transportministeren, jf. § 20.	<p>For selskaber reguleret af eller oprettet i henhold til loven at erhverve fast ejendom, der er nødvendig til drift og vedligeholdelse af de i loven omhandlede anlæg.</p> <p>Det følger af bemærkningerne til bestemmelsen, at der ved ekspropriation kan erhverves ejendom, der er nødvendig til drift og vedligeholdelse af henholdsvis den faste forbindelse over Øresund og den faste forbindelse over Storebælt samt tilslutningsanlægene hertil.</p>
§ 13 i Lov om en Cityring	Transportministeren på vegne af Metroselskabet, jf. § 13.	<p>Til anlæg af Sydhavn, Cityringen, Ny Ellebjerg og Nordhavn.</p> <p>Kan ved ekspropriation erhverve fast ejendom, herunder i form af rettigheder og servitutter, der er nødvendig til at gennemføre det i denne lov om-</p>

		handlede anlæg, herunder eventuelle supplerende adgangsveje for stationer eller forberedelser til afgreninger mod stationer uden for Cityringen.
§ 25 a i Lov om letbane på Ring 3, jf. jernbanelovens § 30	Transportministeren på vegne af Hovedstadens Letbane.	Transportministeren kan bemyndige Hovedstadens Letbane I/S som anlægsmyndighed at iværksætte ekspropriation efter § 30 i Jernbaneloven til anlæg af letbanen på ring 3, jf. § 2, jf. § 25 a.
§ 13 i Lov om elektrificering af jernbanen	Transportministeren, jf. § 13, stk. 1 og 2.	<p>Kan ske til erhvervelse af de arealer og ejendomme m.v., der er nødvendige for gennemførelsen af elektrificeringen af jernbanestrækninger nævnt i lovens § 1, jf. § 13, stk. 1.</p> <p>Ministeren kan ligeledes ved ekspropriation pålægge ejendomme langs jernbanestrækninger, jf. § 1, servitut om eldrift eller andre servitutter med deraf følgende rådighedsindskrænkninger, der er nødvendige for elektrificeringen af anlæg nævnt i lovens § 1, jf. § 13, stk. 2.</p>
§ 4 i Lov om etablering af jernbanestrækning København – Ringsted over Køge	Transportministeren, jf. § 4, stk. 1 og 2.	<p>Kan ske til erhvervelse af de arealer og ejendomme m.v., der er nødvendige for gennemførelsen af anlægget nævnt i § 1, jf. § 4, stk. 1.</p> <p>Ved ekspropriation kan ministeren pålægge ejendomme langs anlægget nævnt i § 1 servitut om eldrift eller andre servitutter med deraf følgende rådighedsindskrænkninger, der er nødvendige for etableringen af anlægget, jf. § 4, stk. 2.</p>
§ 27 i Lov om etablering og drift af en fast forbindelse over Femern Bælt med tilhørende anlæg i Danmark	Transportministeren, jf. § 27, stk. 1 og 3. (ministerens kompetence er delegeret til Femern A/S, Banedanmark og Vejdirektoratet).	<p>Kan ske til erhvervelse af de arealer og rettigheder, der er nødvendige for anlæg og drift af anlægsprojektet nævnt i §§ 1 og 2 eller ændringer heraf samt etablering af klimarelaterede afværgeforanstaltninger, jf. § 27, stk. 1.</p> <p>Ved ekspropriation kan ministeren pålægge ejendomme langs anlægsprojektet nævnt i §§ 1 og 2 servitut om eldrift eller andre servitutter med deraf følgende rådighedsindskrænkninger, der er nødvendige for anlæg og drift af anlægsprojektet nævnt i §§ 1 og 2, jf. § 27, stk. 3.</p>
§ 14 i Lov om anlæg af en ny Storstrømsbro og nedrivning af den eksisterende Storstrømsbro	Transportministeren, jf. § 14, stk. 1.	Kan ske til erhvervelse af de arealer og rettigheder, der er nødvendige for gennemførelse og drift af anlægsprojektet nævnt i § 1 eller ændringer heraf samt etablering af klimarelaterede afværgeforanstaltninger, jf. § 14, stk. 1.
§ 22 i Lov om Aarhus Letbane	Transportministeren på vegne af Aarhus Letbane I/S, jf. § 22, stk. 1 og 2.	<p>Kan ske til erhvervelse af de arealer og ejendomme m.v., der er nødvendige for gennemførelsen af anlægget nævnt i § 2, jf. § 22, stk. 1.</p> <p>Ved ekspropriation kan ministeren pålægge ejendomme langs letbaneanlægget, jf. § 2, servitut om eldrift eller andre servitutter med deraf følgende rådighedsindskrænkninger, der er nødvendige for</p>

		gennemførelsen af anlægget nævnt i § 2, jf. § 22, stk. 2. Side 14/35
§ 6 i Lov om Odense Letbane	Transportministeren på vegne af Odense Letbane P/S, jf. § 6, stk. 1 og 2.	Kan ske til erhvervelse af de arealer og ejendomme m.v., der er nødvendige for gennemførelsen af anlægget nævnt i § 2, jf. § 6, stk. 1. Ved ekspropriation kan ministeren pålægge ejendomme langs letbaneanlægget, jf. § 2, en servitut om eldrift eller andre servitutter med deraf følgende rådighedsindskrænkninger, der er nødvendige for gennemførelse af anlægget nævnt i § 2, jf. § 6, stk. 2.
Udlændinge- og Integrationsministeriet		
Udlændingelovens § 37 g	Udlændinge- og integrationsministeren, jf. § 37 g.	I særlige tilfælde kan udlændinge- og integrationsministeren bestemme, at politiet og Udlændingestyrelsen mod vederlag kan gøre brug af ejendomme, som er ejet af forvaltningsmyndigheder, hvis det er nødvendigt for varetagelsen af opgaver efter udlændingeloven. Det fremgår af lovbemærkningerne til bestemmelsen, at bestemmelsen indebærer, at Udlændingestyrelsen har mulighed for at sikre, at der med kort varsel kan etableres indkvarteringspladser til asylansøgere i en situation, hvor et ekstraordinært stort antal asylansøgere indrejser i Danmark. Udlændingestyrelsen har således mulighed for - efter udlændinge-, og integrationsministerens beslutning - uden samtykke at omdanne f.eks. idrætshaller og nedlagte skoler til indkvarteringsfaciliteter. Det fremgår endvidere af forarbejderne, at politiet - efter udlændinge- og integrationsministerens beslutning - har mulighed for at sikre, at der i en akut situation, hvor et ekstraordinært stort antal flygtninge og migranter indrejser og opholder sig i Danmark, med kort varsel kan gøres brug af offentlige bygninger som tilbageholdelsesfaciliteter mv. Udlændingestyrelsens eller politiets overtagelse af brugsretten til ejendomme kan efter omstændighederne udgøre et ekspropriativt indgreb.

